

LEERPLAN DERDE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS

Opvoeding en begeleiding Specifiek gedeelte Dubbele finaliteit

Graad: derde graad

Leerjaar: eerste en tweede leerjaar

Leerplannummer: voorlopige versie dd. 30/06/2023

Nummer inspectie:

DISCLAIMER: De eindtermen (alsook de decretale nummers) opgenomen in dit leerplan zijn onder voorbehoud van goedkeuring door het Vlaams Parlement.

Inhoudstafel

Visie	3
Doelgroep en beginsituatie	4
Leerplandoelen	5
01.01 Generieke doorstroomcompetenties	5
14.03 Toegepaste gedragswetenschappen: psychologie	7
14.04 Toegepaste gedragswetenschappen: pedagogiek	9
BK-doelen	10
Minimale materiële vereisten	27
Vakkenkoppeling	28

Ontwerp

Visie

De studierichting opvoeding en begeleiding is een studierichting in de 3de graad dubbele finaliteit, gericht op een specifieke waaier aan opleidingen in het hoger onderwijs waar mens en samenleving centraal staan evenals een mogelijke toegang tot de arbeidsmarkt.

Leerlingen leren daarom leerinhouden uit toegepaste wetenschappen zoals toegepaste gedragswetenschappen (psychologie en pedagogiek) functioneel integreren in competenties die belangrijk zijn bij het begeleiden van kinderen.

Leerlingen voeren daarbij verschillende taken uit zoals het begeleiden en opvoeden van baby's peuters en schoolgaande kinderen van de basisschool buiten de schooltijd, het verzorgen en het stimuleren in hun algemene ontwikkeling en het ondersteunen van de ouders als eerste opvoeders. Opvoeding en begeleiding wordt als domeingebonden studierichting aangeboden in de derde graad. De basisvorming is dezelfde als voor alle andere studierichtingen binnen de dubbele finaliteit. De leerlingen krijgen een pakket basisvorming voor de dubbele finaliteit. De specifieke vorming bestaat uit de onderdelen van de wetenschapsdomeinen verbonden aan de studierichting en de doelen die leiden naar de beroepskwalificaties Kinderbegeleider baby's en peuters en Kinderbegeleider schoolgaande kinderen.

De **kinderbegeleider baby's en peuters** voedt de baby's en peuters op, verzorgt hen en doet dit in samenwerking met ouders, collega's en externen rekening houdend met de diversiteit in de samenleving teneinde baby's en peuters in hun algemene ontwikkeling te stimuleren en de ouders als eerste opvoeders te ondersteunen.

De **kinderbegeleider schoolgaande kinderen** begeleidt de kinderen van de basisschool buiten de schooltijd en draagt bij aan hun algemene ontwikkeling, dit in samenwerking met ouders, collega's en externen rekening houdend met de diversiteit in de samenleving teneinde het kind zich goed te laten voelen en de ouders als eerste opvoeders te ondersteunen.

Doelgroep en beginsituatie

Leerlingen die het eerste leerjaar van de derde graad opvoeding en begeleiding aanvatten in de dubbele finaliteit, kunnen naar interesse en keuze voor deze studierichting beschouwd worden als een homogene groep.

De vooropleiding vanuit de tweede graad en de kenmerken van de leerlingen in de derde graad verschillen echter qua aanleg en belangstelling op cognitief, psychomotorisch en sociaal-affectief vlak, waardoor ze vanuit dit oogpunt kunnen beschouwd worden als een heterogene groep. Daarom vinden we het belangrijk om – bij het begin van de derde graad – **de beginsituatie** van elke leerling goed in kaart te brengen, om als lerarenteam zicht te krijgen op de kenmerken van de leerlingengroep en een leerlijn uit te werken die nauw aansluit bij de beginsituatie en de mogelijkheden van de leerlingen. Hierbij heeft het lerarenteam **de vrijheid en de verantwoordelijkheid** om leerplandoelen in te plannen in zowel het eerste als tweede jaar van de derde graad volgens de noden, behoeften en mogelijkheden van hun leerlingengroep. Daarnaast heeft het lerarenteam de vrijheid om te bepalen op welke manier de doelen functioneel geclusterd en aangeboden kunnen worden binnen de derde graad.

Aan de ene kant wordt in de derde graad opvoeding en begeleiding verder gebouwd op de tweede graad maatschappij en welzijn. Daartegenover wordt ingezet op het **verfijnen en verdiepen van de competenties** uit de tweede graad. In de derde graad vinden we het daarom belangrijk om – afgestemd op de leerlingengroep - als lerarenteam passende begeleiding met expliciete aandacht voor **Gepersonaliseerd Samen Leren** te voorzien. Een leertraject kan gedifferentieerd zijn, maar het einddoel blijft dat samen met alle leerlingen alle leerplandoelen met onderliggende kenniselementen op het einde van de derde graad op een kwaliteitsvolle manier op het vastgelegde beheersingsniveau werden aangeleerd, ingeoeft en geëvalueerd.

Leerplandoelen

01.01 Generieke doorstroomcompetenties

WD3_01.01.01	01.01.01
De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met inhouden van minstens 1 wetenschapsdomein verbonden aan de studierichting.	
Beheersingsniveau	
creëren	
WD3_01.01.01.01	Subdoel 1
De leerlingen kiezen een onderzoeksmethode in functie van een gegeven of zelfgekozen onderzoeksvraag. <ul style="list-style-type: none">• onderzoekbaarheidscriteria	
WD3_01.01.01.02	Subdoel 2
De leerlingen verzamelen data en bronnen in functie van de gekozen onderzoeksmethode. <ul style="list-style-type: none">• betrouwbaarheidscriteria	
WD3_01.01.01.03	Subdoel 3
De leerlingen verwerken data en bronnen in functie van de gekozen onderzoeksmethode.	
WD3_01.01.01.04	Subdoel 4
De leerlingen synthetiseren de onderzoeksresultaten en formuleren een antwoord op de onderzoeksvraag.	
WD3_01.01.01.05	Subdoel 5
De leerlingen rapporteren over de onderzoeksactiviteiten en -resultaten.	

- mondelinge of schriftelijke rapportage

WD3_01.01.02

De leerlingen refereren correct aan gebruikte bronnen volgens een wetenschappelijk referentiesysteem.

- relevant wetenschappelijk referentiesysteem
- bronvermelding

Beheersingsniveau

toepassen

Ontwerp

14.03 Toegepaste gedragswetenschappen: psychologie

WD3_14.03.01

14.03.01

De leerlingen lichten determinanten van gezondheidsgedrag en strategieën toe om gezondheidsgedrag van individuen en doelgroepen te bevorderen.

- onderliggende hulpvragen, specifieke noden, culturele of sociaal-economische achtergrond van het individu of de doelgroep
- fasen van gedragsverandering
- individuele strategieën van gezondheidsbevordering op preventief of curatief niveau
- omgevingsstrategieën van gezondheidsbevordering op preventief of curatief niveau
- effecten van motiverende en (non-) directieve gespreksvoering op gedragsverandering

Beheersingsniveau

begrijpen

WD14_14.03.02

14.03.02

De leerlingen lichten sociaal gedrag toe.

- sociaal gedrag: groepsprocessen, sociale beïnvloeding

Beheersingsniveau

begrijpen

WD3_14.03.03

14.03.03

De leerlingen analyseren de ontwikkelingspsychologische domeinen binnen verschillende levensloofasen.

- fysieke ontwikkeling: (senso)motorische ontwikkeling
- cognitieve ontwikkeling: van sensomotorisch tot formeel-operationeel denken
- morele ontwikkeling
- socio-emotionele ontwikkeling: hechting en identiteit

Beheersingsniveau

analyseren

Ontwerp

14.04 Toegepaste gedragswetenschappen: pedagogiek

WD3_14.04.01	14.04.01
De leerlingen passen (ortho)pedagogische modellen toe op concrete opvoedingssituaties.	
Beheersingsniveau	
toepassen	
WD3_14.04.01.01	Subdoel 1
De leerlingen lichten toe wat opvoeding als transactioneel proces inhoudt. <ul style="list-style-type: none">• actoren betrokken bij opvoeding• primair, secundair, tertiair opvoedingsmilieu• risicofactoren en beschermende factoren op micro-, meso- en macroniveau die de opvoeding beïnvloeden met inbegrip van bijzondere contexten	
WD3_14.04.01.02	Subdoel 2
De leerlingen beschrijven aandachtspunten bij de ondersteuning van kinderen met een mogelijke functiebeperking of stoornis.	
WD3_14.04.01.03	Subdoel 3
De leerlingen verklaren gedrag vanuit meerdere perspectieven naast het eigen referentiekader.	
WD3_14.04.01.04	Subdoel 4
De leerlingen passen (ortho)pedagogische modellen toe.	

BK-doelen

BK3_01.01

1

De leerlingen werken in teamverband met aandacht voor de organisatiecultuur, communicatie en procedures.

Beheersingsniveau

toepassen

BK3_01.01.01

Subdoel 1

De leerlingen passen strategieën toe om teamgericht te werken.

BK3_01.01.02

Subdoel 2

De leerlingen passen strategieën toe om doelgericht te communiceren.

BK3_01.01.03

Subdoel 3

De leerlingen passen interne procedures en afspraken toe.

BK3_01.02

2

De leerlingen handelen kwaliteitsbewust.

Beheersingsniveau

toepassen

BK3_01.02.01

	Subdoel 1
De leerlingen passen procedures uit stappenplannen, instructiefiches of handleidingen toe.	
BK3_01.02.02	Subdoel 2
De leerlingen passen strategieën voor planning en organisatie toe.	
BK3_01.02.03	Subdoel 3
De leerlingen passen strategieën voor kwaliteitscontrole toe.	

BK3_01.03	3
De leerlingen handelen economisch en duurzaam.	
Beheersingsniveau	
toepassen	
BK3_01.03.01	Subdoel 1
De leerlingen passen procedures toe om kostenbewust om te gaan met materialen, grondstoffen of tijd.	
BK3_01.03.02	Subdoel 2
De leerlingen passen procedures toe met betrekking tot milieuvorschriften.	

BK3_01.04

4	
De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.	
Beheersingsniveau	
toepassen	
BK3_01.04.01	Subdoel 1
De leerlingen passen procedures toe met betrekking tot veilig handelen.	
BK3_01.04.02	Subdoel 2
De leerlingen passen procedures toe met betrekking tot ergonomisch handelen.	
BK3_01.04.03	Subdoel 3
De leerlingen passen procedures toe met betrekking tot hygiënisch handelen.	

BK3_02.01		9
De leerlingen hanteren de richtlijnen met betrekking tot voedselveiligheid en voedselhygiëne binnen een professionele context.		
<ul style="list-style-type: none">hygiëne- en veiligheidsvoorschriften voor voedingsmiddelen: HACCP, GHP, CCP's en PVA's		
Beheersingsniveau		
toepassen		

BK3_02.02	
-----------	--

De leerlingen richten de werkplek doelgericht in.	
Beheersingsniveau	
toepassen	
BK3_02.02.01	Subdoel 1
De leerlingen leggen het materiaal (als verzamelnaam) klaar in functie van de opdracht.	
BK3_02.02.02	Subdoel 2
De leerlingen bergen het materiaal (als verzamelnaam) op na de opdracht.	
BK3_02.02.03	Subdoel 3
De leerlingen volgen de voorraad op.	

BK3_02.03	
De leerlingen hanteren een systematische aanpak bij het plannen en organiseren van hun taken in overleg met het team.	
Beheersingsniveau	
toepassen	

BK3_02.04	
14	
De leerlingen passen principes ter gezondheidsbevordering en preventie van infectie, besmetting en ziekte toe.	

- principes ter gezondheidsbevordering en preventie van infectie, besmetting en ziekte bij kinderen (0-12 jaar)
- preventie van wiegendood

Beheersingsniveau

toepassen

BK3_02.05

6

De leerlingen observeren het gedrag van kinderen individueel en in groep.

- observatietechnieken en -instrumenten binnen een professionele context
- registratietechnieken en -instrumenten binnen een professionele context
- signaalfunctie
- signalen van comfort en discomfort, alarmsignalen, verontrustende situaties

Beheersingsniveau

toepassen

BK3_02.06

6

De leerlingen interpreteren observatiegegevens over kinderen.

- reflectiemethodieken
- mogelijke implicaties voor het handelen van (begeleidings)actoren

Beheersingsniveau

analyseren

BK3_02.07

6

De leerlingen rapporteren over observaties bij kinderen aan andere (begeleidings)actoren en in een kindvolgsysteem.

Beheersingsniveau	
toepassen	
BK3_02.07.01	Subdoel 1
De leerlingen rapporteren mondeling over observaties bij kinderen aan andere (begeleidings)actoren.	
BK3_02.07.02	Subdoel 2
De leerlingen rapporteren schriftelijk of digitaal over observaties bij kinderen in functie van continuïteit van begeleiding.	

BK3_02.08	
De leerlingen handelen volgens de professionele gedragscode.	
Beheersingsniveau	
toepassen	
BK3_02.08.01	Subdoel 1
De leerlingen gaan respectvol om met anderen binnen een professionele context. <ul style="list-style-type: none">• diverse werkcontexten: initiatieven binnen de kinderopvang (0-12 jaar)• taken en rollen van andere (begeleidings)actoren• professionele relatie (inclusief scheiding beroepscontext – privé)• vertrouwensrelatie• het kindvolgsysteem	
BK3_02.08.02	Subdoel 2
De leerlingen handelen deontologisch correct. <ul style="list-style-type: none">• verantwoordelijkheidszin	

- privacy van kinderen en volwassenen
- beroepsgeheim
- aansprakelijkheid
- meldingsplicht
- schuldig verzuim

BK3_02.08.03

Subdoel 3

De leerlingen informeren volwassenen over hulpmiddelen en ondersteuningsinstanties.

- veel voorkomende zorg- en ondersteuningsvragen

BK3_02.09

5

De leerlingen gaan op een positieve en opbouwende manier om met kinderen en volwassenen in functie van de opvang.

Beheersingsniveau

toepassen

BK3_02.09.01

Subdoel 1

De leerlingen gaan op empathische wijze om met kinderen en volwassenen.

- visie op zorg, holistische visie op de mens: de generalistische benadering in zorg en ondersteuning
- verschillende opvoedingsvisies, het pedagogisch raamwerk, MEMO-Q
- internationaal Verdrag van de Rechten van het kind
- inclusieve kinderopvang
- afstand en nabijheid, aandacht
- kindhoogte
- welbevinden en betrokkenheid
- zorgnood
- draaglast en draagkracht
- geen waardeoordeel
- empowerment
- zelfredzaamheid en zelfstandigheid
- onvoorwaardelijke positieve aanvaarding
- cultuursensitief handelen
- sensitief-responsief handelen

BK3_02.09.02	Subdoel 2
De leerlingen gaan gepast om met weerstand van kinderen en volwassenen.	
BK3_02.09.03	Subdoel 3
De leerlingen gaan op een constructieve manier om met conflicten.	
BK3_02.09.04	Subdoel 4
De leerlingen bieden ondersteuning bij moeilijke momenten, verdriet en rouw.	

BK3_02.10
De leerlingen voeren EHBO uit bij noodsituaties binnen een gesimuleerde professionele context. <ul style="list-style-type: none">levensreddend handelen bij kinderen (0-12 jaar)
Beheersingsniveau
toepassen

BK3_02.11	7
De leerlingen spelen in op de sociaal-emotionele behoeften van kinderen.	
Beheersingsniveau	
analyseren	
BK3_02.11.01	

	Subdoel 1
De leerlingen spelen in op de (basis)behoefte van kinderen.	
BK3_02.11.02	Subdoel 2
De leerlingen spelen in op de sociaal-emotionele behoeften en gevoelens van kinderen.	
BK3_02.11.03	Subdoel 3
De leerlingen geven kinderen het gevoel dat ze welkom zijn en erbij horen.	

BK3_02.12	15
De leerlingen stimuleren sociale vaardigheden tussen kinderen onderling en stellen grenzen.	
Beheersingsniveau	
creëren	
BK3_02.12.01	Subdoel 1
De leerlingen stimuleren sociale vaardigheden tussen kinderen onderling.	
BK3_02.12.02	Subdoel 2
De leerlingen zorgen voor structuur en regelmaat doorheen de dag.	
BK3_02.12.03	Subdoel 3
De leerlingen maken de dagindeling duidelijk.	

BK3_02.12.04	Subdoel 4
De leerlingen dragen bij tot een positieve sfeer in de groep. <ul style="list-style-type: none">• groepsprocessen en groepsdynamica	
BK3_02.12.05	Subdoel 5
De leerlingen gaan constructief om met probleemgedrag bij kinderen.	
BK3_02.13	
16	
De leerlingen werken samen met ouders op basis van vertrouwen.	
Beheersingsniveau	
toepassen	
BK3_02.13.01	Subdoel 1
De leerlingen erkennen ouders als eerste opvoeder. <ul style="list-style-type: none">• de lokale context waarin kinderen opgroeien	
BK3_02.13.02	Subdoel 2
De leerlingen stellen vragen over de aanpak en gewoontes van het kind.	
BK3_02.13.03	Subdoel 3
De leerlingen overleggen over de aanpak van het kind in de opvang.	
BK3_02.13.04	

	Subdoel 4
De leerlingen vragen feedback aan ouders over de opvang.	
BK3_02.13.05	Subdoel 5
De leerlingen luisteren actief naar bezorgdheden, klachten of problemen van ouders.	
BK3_02.13.06	Subdoel 6
De leerlingen stellen ouders onderling aan elkaar voor.	
BK3_02.13.07	Subdoel 7
De leerlingen stimuleren ontmoeting tussen ouders.	

BK3_02.14	
De leerlingen werken samen met anderen in functie van de kinderopvang. <ul style="list-style-type: none">• vormen van kinderopvang• maatschappelijke functie van kinderopvang• externen of organisaties betrokken bij de kinderopvang• rol en werking van Kind en Gezin• activiteiten in de buurt	
Beheersingsniveau	
toepassen	

BK3_02.15	
12, 13	
De leerlingen stimuleren elk kind in zijn ontwikkeling.	

Beheersingsniveau	
analyseren	
BK3_02.15.01	Subdoel 1
De leerlingen spelen in op datgene waarmee een kind bezig is.	
BK3_02.15.02	Subdoel 2
De leerlingen moedigen kinderen aan tot iets nieuw.	
BK3_02.15.03	Subdoel 3
De leerlingen bieden kinderen kansen om hun talenten te ontplooiën. <ul style="list-style-type: none">• talenten en ondernemingszin van kinderen (0-12 jaar)• ontplooiingskansen op de 4 ervaringsgebieden van het pedagogisch raamwerk	
BK3_02.15.04	Subdoel 4
De leerlingen laten kinderen ruimte om dingen te ondernemen.	
BK3_02.15.05	Subdoel 5
De leerlingen gaan op een stimulerende manier om met taal en meertaligheid.	

BK3_02.16	9, 13
De leerlingen organiseren eetmomenten.	
Beheersingsniveau	

creëren	
BK3_02.16.01	Subdoel 1
De leerlingen bereiden (aangepaste) maaltijden voor kinderen. <ul style="list-style-type: none">• maaltijden voor kinderen: flesvoeding, baby- peutermaaltijden, lunch, vieruurtje• voedingsbehoeften, voedingsvoorkeuren (inclusief culturele verschillen en opvattingen hieromtrent)• aangepaste voeding, voedings- en dieetvoorschriften bij kinderen (inclusief intoleranties en allergieën)• basisbereidingstechnieken voor eenvoudige bereidingen voor kinderen (0-12 jaar)	
BK3_02.16.02	Subdoel 2
De leerlingen ondersteunen kinderen bij eetmomenten. <ul style="list-style-type: none">• eetmomenten als belevingsmomenten• duurtijd van het eetmoment in functie van de behoeften van de kinderen	
BK3_02.17	10, 13
De leerlingen organiseren rust- en bewegingsmomenten.	
Beheersingsniveau	
creëren	
BK3_02.17.01	Subdoel 1
De leerlingen bieden rust- en bewegingsmomenten aan. <ul style="list-style-type: none">• rust- en bewegingsmomenten voor kinderen (0 - 12 jaar)	
BK3_02.17.02	Subdoel 2
De leerlingen ondersteunen kinderen bij rust- en bewegingsmomenten.	

- de duurtijd van het rust- en bewegingsmoment in functie van de behoeften van de kinderen

BK3_02.18

11

De leerlingen organiseren activiteiten en een gevarieerde vrije tijd.

Beheersingsniveau

creëren

BK3_02.18.01

Subdoel 1

De leerlingen richten een stimulerende speelleeromgeving met speelhoeken in voor kinderen.

BK3_02.18.02

Subdoel 2

De leerlingen bieden (ontwikkelingstimulerende) activiteiten met een bepaalde uitdaging of moeilijkheidsgraad aan en een gevarieerde vrije tijd aan kinderen.

- spelontwikkeling bij kinderen
- soorten spel: vrij en geleid spel

BK3_02.18.03

Subdoel 3

De leerlingen bieden kinderen inspraak- en keuzemogelijkheden.

BK3_02.18.04

Subdoel 4

De leerlingen spelen gericht mee met kinderen.

BK3_02.18.05

Subdoel 5

De leerlingen brengen iets vernieuwends in spel of activiteiten.	
BK3_02.18.06	Subdoel 6
De leerlingen ondersteunen kinderen bij activiteiten, vrij spel of huiswerk. <ul style="list-style-type: none">• animatieve grondhouding	
BK02.19	
14	
De leerlingen verzorgen de kinderen in functie van hun noden en behoeften.	
Beheersingsniveau	
toepassen	
BK3_02.19.01	Subdoel 1
De leerlingen verschonen een luier (inclusief het verzorgen van de stuit).	
BK3_02.19.02	Subdoel 2
De leerlingen staan in voor of ondersteunen bij de dagelijkse hygiënische verzorging van kinderen: reinigen van neus, ogen en mond en geven van een babybadje. <ul style="list-style-type: none">• verzorgingsmomenten als belevingsmomenten	
BK3_02.19.03	Subdoel 3
De leerlingen meten de lichaamstemperatuur bij kinderen.	
BK3_02.19.04	Subdoel 4
De leerlingen beschrijven de aandachtspunten bij medicatie voor kinderen.	

BK3_02.19.05	Subdoel 5
De leerlingen gaan correct om met zieke kinderen. <ul style="list-style-type: none">• kenmerken, oorzaken en behandeling van enkele vaak voorkomende gezondheidsproblemen bij kinderen	
BK3_02.19.06	Subdoel 6
De leerlingen geven advies over zindelijkheidstraining.	
BK3_02.20	8
De leerlingen begeleiden de kinderen bij hun aankomst en afhaalmoment.	
Beheersingsniveau	
toepassen	
BK3_02.20.01	Subdoel 1
De leerlingen begeleiden een wenperiode voor nieuwe kinderen.	
BK3_02.20.02	Subdoel 2
De leerlingen begeleiden kinderen bij hun aankomst.	
BK3_02.20.03	Subdoel 3
De leerlingen noteren de aan- en afwezigheden.	
BK3_02.20.04	

	Subdoel 4
De leerlingen begeleiden kinderen bij het afhaalmoment.	
BK3_02.20.05	Subdoel 5
De leerlingen vertellen aan ouders hoe de dag geweest is.	
BK3_02.20.06	Subdoel 6
De leerlingen begeleiden kinderen bij transitie momenten. <ul style="list-style-type: none">• van thuis naar kinderopvang• van kinderopvang naar de kleuterklas• van buitenschoolse opvang naar de klas• educare	

Minimale materiële vereisten

De minimale materiële vereisten voor deze studierichting zijn [via deze link](#) te raadplegen.

Ontwerp

Vakkenkoppeling

De vakkenkoppeling voor deze studierichting is [via deze link](#) te raadplegen.

Ontwerp